

Hand

De Blauwe Klauwier

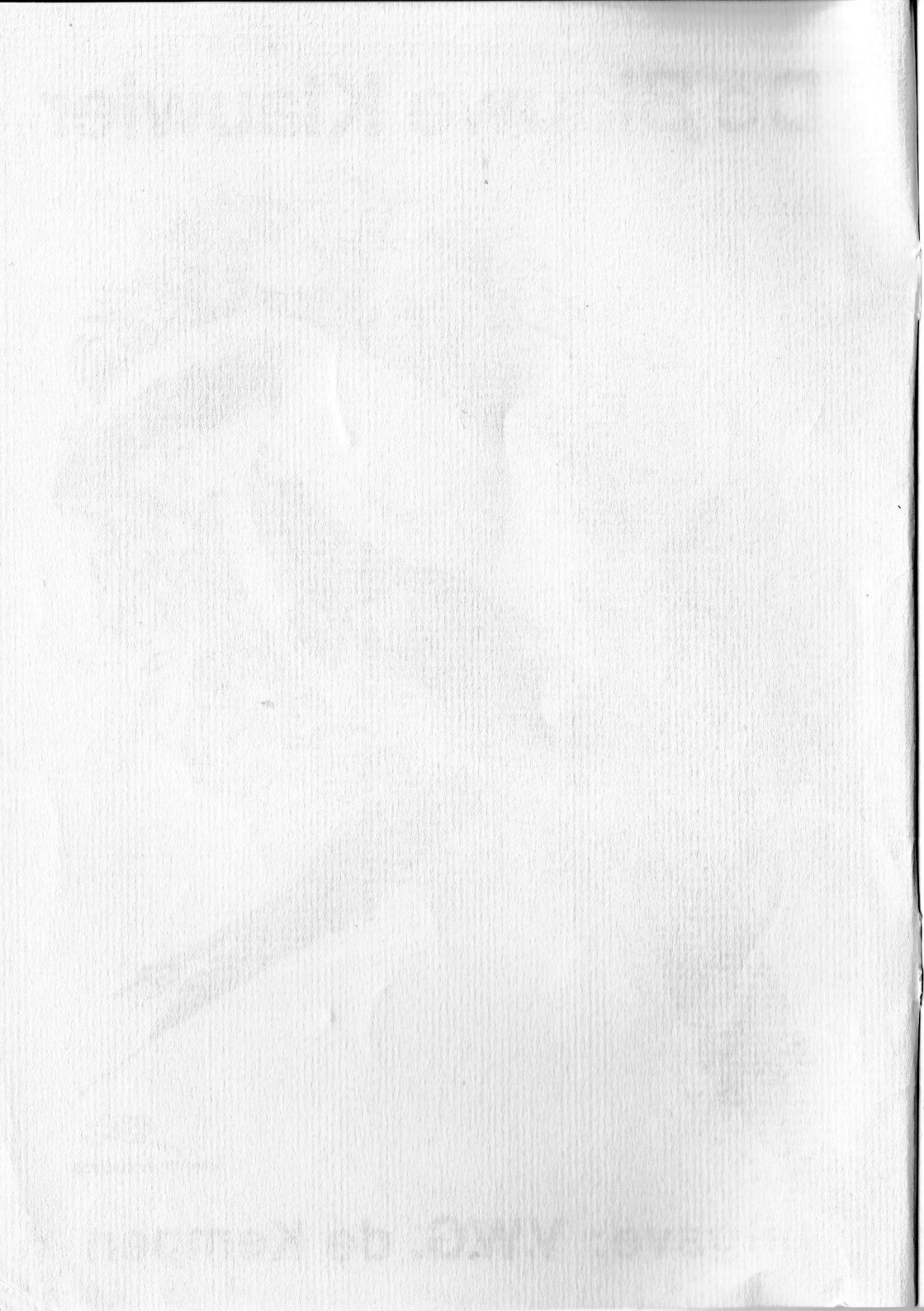

W. King
77
LANIUS EXCUBITOR

uitgave: V.W.G. de Kempen

2-79

52
'79

VOGELWERK GROEP DE KEMPEN

Secretariaat:

Ludy en Rob Aarts, Wagenmaker 30, Veldhoven.
(tel. 040 - 53 1773)

Penningmeester:

Wim van de Voort, Kruisstraat 75, Reusel. (tel. 04976-1759), Gironummer: 3675103. (contributies-donateurs)

Bestuursleden:

Jar Wouters, Lindestraat 6, Reusel. (tel. 04976-2391)
Gespreksleider.

Geert Sanders, Kruisstraat 48, Reusel. (tel. 04976-1205) Publiciteit.

Frank Neijts, v. Speijkstraat 16, Eindhoven. (tel. 040-432469) Algemeen coördinator.

Jacques van Kessel, Evestraat 18, Veldhoven. (tel. 040-531211) Algemeen.

Archief Vogelwerkgroep de Kempen:

Broedvogels: Tom Heijnen, Jan Sluijtersweg 26,
Eindhoven. (tel. 040- 114873)

Niet-broedvogels: Lex Peeters, Marialaan 26, Reusel.
(tel. 04976- 2271)

INLEIDING:

Hier is dan het proefnummer zoals dat enige tijd geleden was beloofd. Klein formaat, geheel gedrukt en op kringlooppapier. Ons volgende nummer wat eind juni zal verschijnen, zal weer op normaal formaat gemaakt worden (A4). Enwel op onze nieuwe elektrische stencilmachine welke door de zusters van Het Koningshof, aan onze vogelwerkgroep is geschonken.

Op de augustus bijeenkomst zullen we dan gaan praten wat we in de toekomst willen gaan doen. De Blauwe Klauwier is van ons allen, dus denk en raat mee.

Het is bijzonder snel gegaan met het verspreiden van het roofvogelnummer ondanks de oplage van 200 stuks. Vrijwel alle nummers zijn verkocht (zonder winst) aan vogelaars van Midden Brabant. Helaas maar er zijn géén roofvogelnummers meer verkrijgbaar!

Het is prettig te kunnen mededelen dat het roofvogelnummer een erg positieve invloed heeft gehad op verschillende leden. Er zijn nadien erg veel gegevens binnen gekomen voor onze archieven. Ook zijn er momenteel maar liefst 12 vogelsoorten in bewerking door verschillende leden. Zoals we dus nu, de Watersnip in de Kempen hebben, krijgen we in de loop van het jaar nog div. andere artikelen over verschillende vogelsoorten van onze Brabantse Kempen.

Tenslotte een woord van dank aan alle mensen die aan dit nummer hebben meegewerkt, vooral ook de tekenaars voor hun mooie werk.

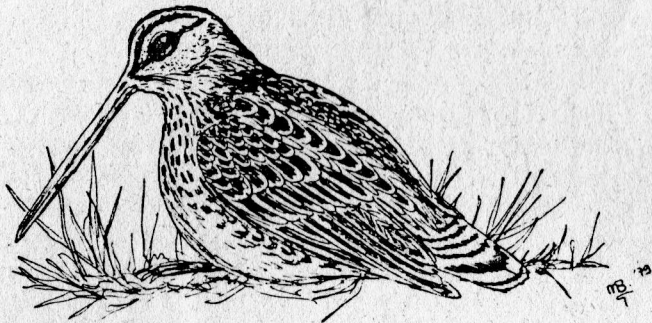
Houdoe,

Jacques van Kessel.

De Watersnip in de Kempen.

Inleiding: De Watersnip is een vogel van vochtige heide moerassen, vennen, enigszins begroeide slikken vloeivelden en drassige weilanden. Vooral het laatst genoemde biotoop-type neemt in betekenis af voor de Watersnip t.g.v. de drastische veranderingen in de waterhuishouding. Dat de Watersnip in de toekomst om te broeden aangewezen zal zijn op de bestaande moerassen weidevogelreservaten lijkt onvermijdelijk.

Voorkomen:

Broedvogel: De Avifauna van Noord-Brabant (v. Erve c.s. 1967): "De Watersnip is thans in Noord-Brabant een vrij schaarse broedvogel, die in klieven aantal nog voorkomt op tal van plaatsen, voornamelijk in het diluviale deel van de provincie. Volgens Le Bret en Verhey (1954 en 1961) broedt de Watersnip beslist niet in de Biesbosch en ook in de moerassige gebieden ten noorden van Breda schijnt de soort te ontbreken (Ardea 38, 213).

Bij een inventarisatie van het vrij kleine weidevogelreservaat De Lage Kempen in het Bossche Broek in 1962 werden 5 paar Watersnippen aangetroffen. De grootste dichtheid bereikt de Watersnip wellicht in het natuurreservaat Kampina, waar in 1963, voornamelijk in het Beerzedal, ca 25 paar Watersnippen aanwezig waren." Uit het archief van de vogelwerkgroep De Kempen blijkt, dat er slechts weinig broedplaatsen in de Kempen aanwezig zijn. Van de volgende gebieden zijn broedgevallen bekend:

Landschotse Heide: '70,71,72 2 tot 3 paar.
Collse Zegge: '74-3paar, '75-3paar, '76-1tot2paar,
'77-1 tot 2 paar.
Strabrechtse heide: '73-2paar, '74-1paar.
De Sang (Mierlo): '73-1paar, '76-1paar.
Keersop (Riethoven): '73-1paar, '74-1paar, '75-1paar.
Eurostrand: '73-1paar.
Bakelse dijk: '73-1paar, '74-1paar, '75-1paar.
Polco (Riethoven): '73-1paar.
Soerendonks Goor: '73-1paar, '74-8paar, '77-5paar.
Groote heide-Stijperheg: '74-1paar, '75-1paar.
Groote hiede- weilanden aan de zuidzijde: '74-1paar.
Malpie: '74-1paar.
Borkelse dijk (Westerhoven): '73-1paar, '74-1paar,
'75-1paar.
Vessemse vennen: '74-1paar.
Braambos-Keersop (Riethoven): '75-1paar, '76-1paar,
Reuselse moeren: '75-1paar (waarschijnlijk).
Malpie-Dommelbeemden: '75-1paar.
Cartierheide-Pannegoor: '75-1paar, '76-1paar, '77-1paar
Ook het Sovon-onderzoek leverde betrekkelijk weinig
broedplaatsen op ('73-'74):
Mogelijk broedend 12 blokken
Waarschijnlijk broedende 25 blokken
Zeker broedend 6 blokken
Niet vastgesteld 57 blokken
Totaal: 100 blokken.

Het broedbestand in Oost- Brabant wordt geschat op
ca 100 paar in goede jaren, waarvan in de Kempen
ca 50 paar.(med. T. Heynen).

Uit de verzamelde gegevens blijkt dus duidelijk dat
er niet veel plaatsen meer zijn waar de Watersnip
regelmatig broedt of broedgevallen werden vastgesteld.
Het is waarschijnlijk dat bij tellingen nogal wat
exemplaren over het hoofd worden gezien, omdat ze
veelal in natte gebieden zitten waar een goede be-
schutting aanwezig is.

De beste methode is: het aantal baltsende vogels tel-
len in verschillende gebieden en op verschillende
tijden.

Doortrekkers:

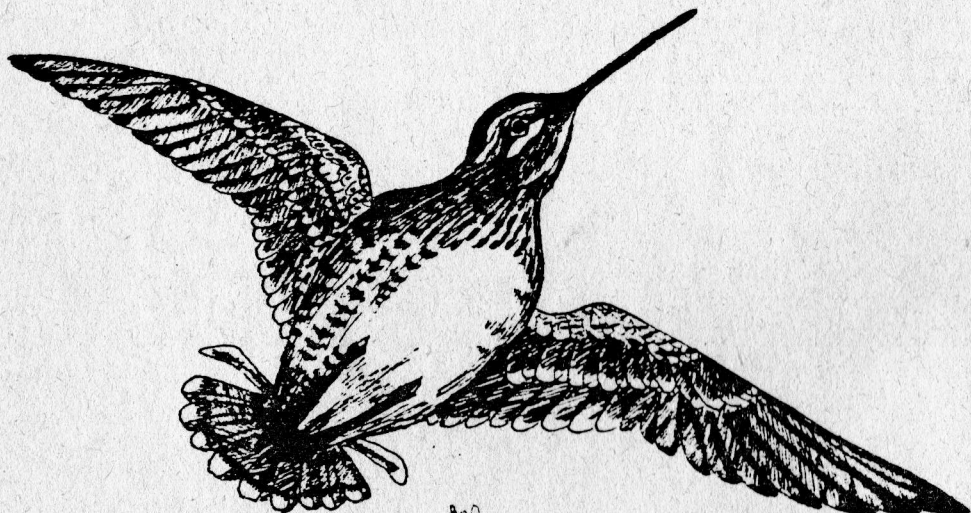
Volgens de Avifauna van Noord Brabant (v. Erve c.s. 1967) is de Watersnip tijdens de trektijd aanzienlijk talrijker. Vooral in de maanden maart-april en in september worden dan vaak grote aantallen bijeen aangetroffen op drassige plaatsen.

Enkele voorbeelden zijn: ca. 200 ex. op de Kampinase heide op 23 maart 1959 (De Veen); ca 110 te Tilburg op 12 september 1965 en ca 250 in de Grootte Peel op 2 oktober 1965 (v. Erve). In de wintermaanden daarentegen, en vooral bij aanhoudende koude, verdwijnen de Watersnippen vrijwel geheel uit onze streken.

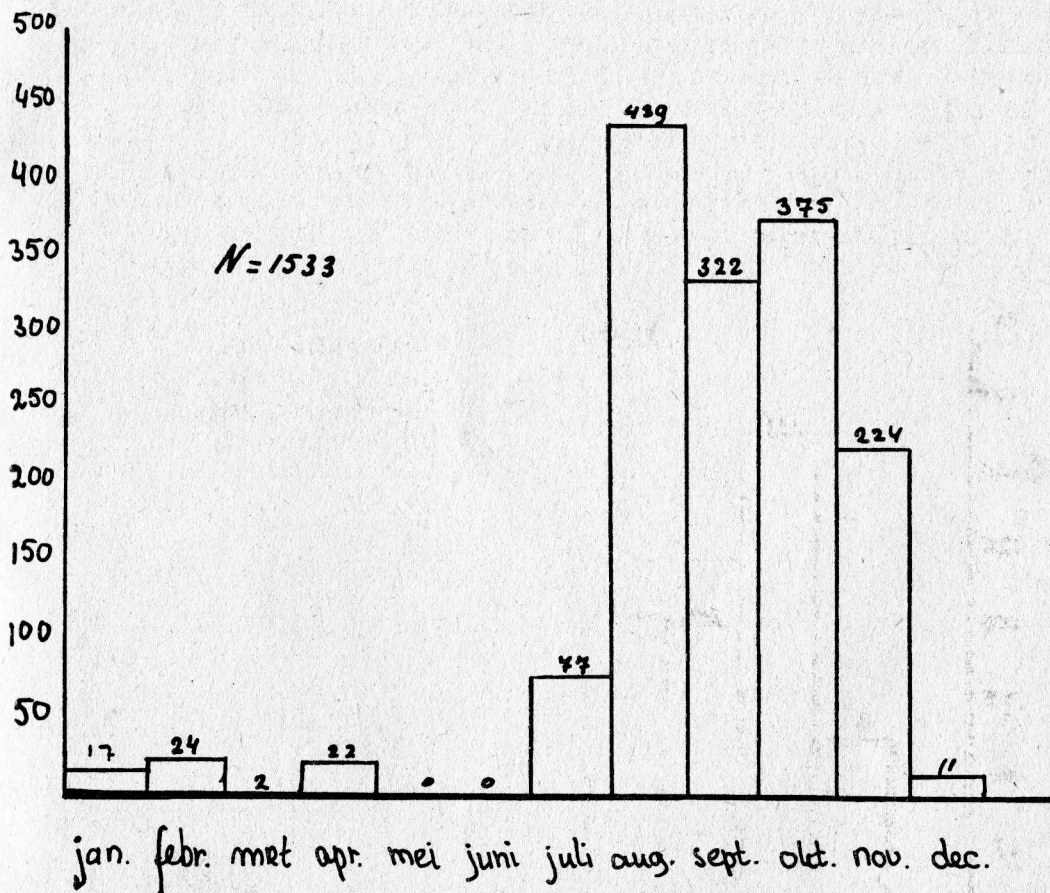
Uit het archief van de V.W.G. de Kempen zijn totaal 1533 exemplaren bekend van de jaren 1976, 1977 en 1978.

Enkele belangrijke doortrekgebieden zijn:

- Grootmeer (Vessem c.a.).
- Goor- en Flaesven (Lage Mierde).
- Landschotse heide (Middelbeers).
- Visvijvers Valkenswaard.
- Strabrechtse heide.

De verzamelde gegevens zijn in onderstaande grafiek weergegeven.

Uit de grafiek valt op dat de maanden augustus, september, oktober en november de belangrijkste doortrekmaanden zijn.

Het Grootmeer is in de jaren 1975 t/m 1978 tamelijk regelmatig op Watersnippen geteld. De eerste vogels verschijnen reeds half juli (15-7-'76 1 ex.).

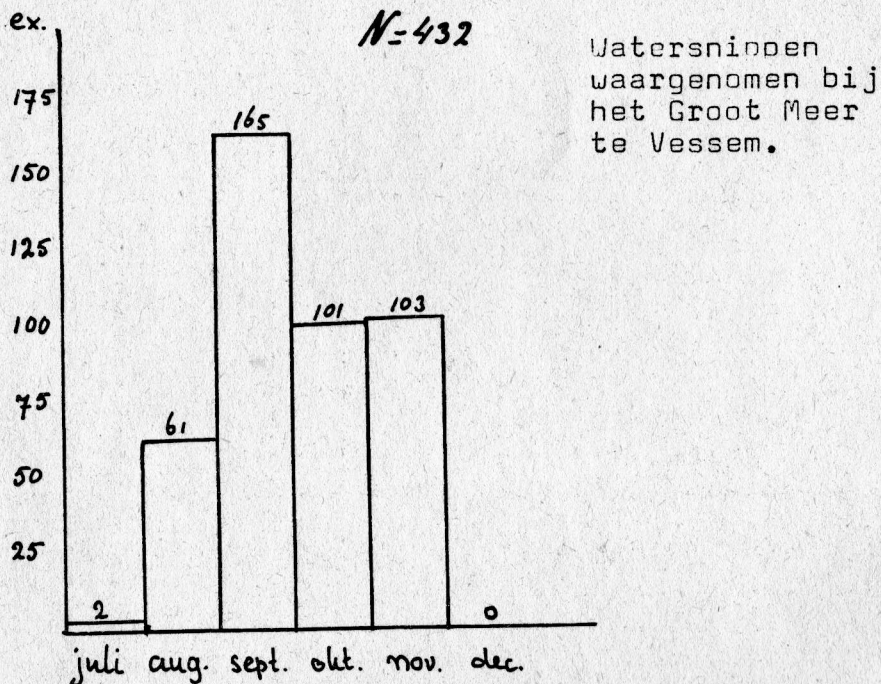
En dit aantal neemt langzaam toe in augustus (12-8-'76 12 ex.) tot eind september. (27-9-'76 ca. 75 ex.). Dit aantal blijft tot ver in november aanwezig. (bijv. 10-11-'76 62 ex. / 12-11-'75 100 ex. en 13-11-'75 ca. 50 ex.).

In december zijn weinig of geen exemplaren meer aanwezig (04-12-75 1 ex.).

In het voorjaar worden regelmatig watersnippen gezien, doch de aantallen zijn dan waarschijnlijk veel kleiner. Grondige tellingen zijn in dit jaargetijde niet verricht wegens het verstoringsgevaar van broedende vogels.

Ter vergelijking met voorafgaande grafiek zijn alle gegevens van het Groot Meer apart uitgezet in onderstaande grafiek.

Als we beide grafieken met elkaar vergelijken zien we dat de pieken bij allebij in dezelfde maanden vallen.

Bij grote viskwekerijen in de Kempen zien we duidelijk dat de vijvers die geheel of helemaal droog liggen aantrekkelijk blijken te zijn als fourageergebieden. Je zou misschien mogen stellen dat je kunstmatige fourageergebieden kunt creëren. En niet allen de Watersnip zou hier voordeel van kunnen hebben, maar ook vele andere steltlopers.

Achteruitgang - bedreigingen

Door de grote veranderingen van het Kempische landschap in de laatste 40 jaar zijn waarschijnlijk ook diverse broedgebieden verloren gegaan. De oorzaken van de achteruitgang zouden kunnen zijn:

- heide-ontginningen
- ruilverkavelingen
- ontwatering van gebieden
- jacht

Ook ontwatering van gebieden bepaalt het bestand der Watersnippen, daar er steeds meer gebieden afgewaterd worden (ruilverkavelingen) voor land- en bosbouw, wordt het levensgebied van de Watersnip steeds meer ingekrompen. Dit kan een plaatselijk verdwijnen van de soort tot gevolg hebben. Voor wat betreft de jacht zou het volgens mij goed zijn wanneer deze soort niet meer onder de term jachtwild zou vallen, zodat de Watersnip niet meer bejaagd zou kunnen worden.

De Watersnip is in de trektijd aantrekkelijk voor de jager, hetgeen mede een gevolg is van de snelle zig-zagvlucht als hij wordt opgestoten. Hoeveel Watersnippen er jaarlijks geschoten worden is niet bekend. Toch zou het goed zijn als hierover meer gegevens bekend waren. Het argument dat vele jagers graag geven is, dat er alleen door trekkers geschoten worden. Dit is natuurlijk niet waar, zoals uit ringgegevens is gebleken. Het kunnen tot begin november onze eigen broedvogels zijn.

29. 75

Bijzonderheden

In het voorjaar vliegt het mannetje "blatend" boven zijn territorium. Dit "blaten" ontstaat door het vibreren van de gespriede buitenste staartpennen, als er in de duikvlucht die het mannetje uitvoert tijdens zijn bruidsvluchten, lucht langs strijkt.

Vlieglijn tijdens de duikvlucht (naar: Verheijen 1948)

Plaatselijke benamingen

De term "sneep" is af te leiden van de roep van het wijfje op de grond, die ongeveer klinkt als "nep - nep - nep"

Verdere benamingen: Watersneep, Trommelaar,
Weerlam, Hemelgeit.

Zegswijze: Zo zat als een sneep. Dit doelt op de schommelende vlucht tijdens het opvliegen.

Dankwoord

Tenslotte een woord van dank aan de volgende personen voor hun medewerking: J. van Kessel, P. Voorn, F. Neijts, T. Heijnen, en L. Peeters.

Literatuur

R. Verheijen (1948): De steltlopers van België
pag.254-260

Van Erve c.s. (1967): De avifauna van Noord
Brabant pag.141-142

J.E. Bluiters (1975): Prisma vogelboek

P. Burton & P. Hayman (1977): Het vogelboek

Wim de Kroon.

**De avifauna van
Noord-Brabant van de 15de
tot de 20ste eeuw**

– Door: Dr. W.H.TH. Knippenberg. –

Deel 10 van de avifauna van Noord-Brabant.

In de coll. Van Dijck zijn verder aanwezig o.a.:
Kleine Bonte Specnt 2ww. en 2mm., twee Kluten (cf. Ootheca Wolleyana: eieren Helvoirt 1859), Purperreiger ad. en iuv. ex., Kwak 1 p. met 2 iuv. exx. en nest met eieren, Roodkopklauwier 2 mm., 1 w. met 2 iuv. exx., Kwartelkoning 3exx. met nest en eieren, Kleine Plevier 4 exx. met 3 eieren, Bontbekplevier 2 exx. (een in zomerkleed), Morinelplevier, Rode Patrijs 2 exx., Tureluur 1 p. met een ei, Porseleinhoen 1 p. met eieren en jongen, Waterral met 2 iuv. exx., Poelsnip, Houtsnip 1 p. met 3 iuv. exx., Bosruiter 2 exx. in zomerkleed, Witgatjes, Ceverlopers, Zwarte Ruiter, Groenpootruiter, Drie-teenmeeuw, Middelste Jager, Ibis uit Dussen okt. 1867 (cf. Ned. Vogels, 505), Rose Spreeuw (misschien uit juli 1856, toen in ons land verscheidene vogels werden geschoten; cf. Albarda, 12), Hoppen, Pestvogels, Beflijster, Draaihals 3 exx., Grauwe Gors 2 exx., Sneeuwgorst 3 exx., Grote Kruisbek 3mm en 2 ww., Kruisbek m., Sprinkhaanrietzanger, Waterrietzanger 2 exx., Zwarte Roodstaart m., Luinpieper 2 exx. en Grote Pieper (cf. Ned. Vogels 158: uit Vlijmen ca 1878?). In de coll. v. Dijck, zoals die thans aanwezig is in museum Beekvluit te St. Michielsgestel, ontbreken Uilen, Duiven, Kiekendieven, Kraaien, Zwanen, Ganzen en Eenden (behalve Nonnetje, Zomertaling en Wintertaling).

De heer Bernard van Dijck is eerst 14-8-1863 verhuisd naar St. Michielsgestel en trad 3-10-1865 in het huwelijk met mej. A.A. Stael uit Dussen (cf. Ibis uit Dussen 1867); Frans van Dijck is 10-10-1864 uit Diessen naar St. Michielsgestel verhuisd.

De iuv. exx. van de Grote Gele Kwikstaart, aangehaald door Albarda (cf. Snoukaert, 28) zijn volgens P.A. Hens wellicht de exemplaren, die L.v.d. Bogaert verzamelde in de omgeving van 's-Hertogenbosch. In de coll. v. d. Bogaert bevindt zich een m. in zomerkleed, dat "jaren tevoren" te St. Michielsgestel aan de Donnel

was geschoten; dit zou volgens Hens een broedgeval hebben doen vermoeden. Vermoedelijk is dit exemplaar echter afkomstig uit de coll. Van Dijck. Of de heren Van Dijck enige notities hebben nagelaten en of deze tesamen met een gedeelte van de vogelverzameling naar L.v.d.Bogaert zijn overgegaan, is niet meer met zekerheid aan te tonen. Wel valt op, dat het huidige restant van de coll. Van Dijck bijna uitsluitend kleinere vogels omvat, terwijl o.a. eenden en grote roofvogels zeer schaars zijn vertegenwoordigd; deze laatste zijn thans wel aanwezig in de coll. L.v.d.Bogaert.

Lambert C.H.v.d.Bogaert was geboren te 's-Hertogenbosch 27-9-1834 en overleed aldaar ongehuwd 3-5-1911; zijn beroep was, evenals dat van zijn vader, bakker. Daarnaast schijnt hij echter tijd en geld gevonden te hebben voor de opbouw van een grote vogelcollectie van ca 750 vogels. Hij woonde ook vergaderingen bij van de Nederlandse Ornithologische Vereniging te Amsterdam, waar hij mondelinge mededelingen kon verstrekken. Evenals zijn correspondentie, o.a. met Koller, Albarda, Snouckaert en Mr. M.W.de Graaf, dateren de in de literatuur vermelde gegevens alle van na 1885. De gebroeders Van Dijck waren toen reeds overleden. Mogelijk is F. van Dijck, vrijgezel evenals L.v.d.Bogaert, zijn leermeester geweest in het prepareren; bij de doorgegeven gegevens van de gebroeders Van Dijck wordt alleen Frans met de voornaam uitdrukkelijk vermeld.

Daar de coll. v.d.Bogaert, evenals die van Jhr. Verheyen en de gebroeders Van Dijck, nog nergens overzichtelijk is beschreven, volgen hier enige details. Zoals de meeste verzamelingen uit de 19de eeuw, coll. Verheyen, coll. Van Dijck en coll. Heeswijk, bevat ook deze verzameling een groot aantal gehele of gedeeltelijke albino's van Spreeuw, Sijs Paapje, Keep, Geelgors, Leeuwerik, Huismus, Merel, Kievit, Patrijs, Vlaamse Gaai, Kauw, Kraai, Bonte Kraai, en een melanistisch exemplaar na de Goudvink (misschien door speciale voeding verkregen) als ook een

monstrum van een Ringmus met drie vleugels; er zijn thans nog 41 albino's aanwezig. De coll. Heeswijk bevat een albino IJsvogel en de coll. Van Dijk albino's van Tortel, Patrijs, Merel, Spreeuw, Kneue en Zwaluw.

Tot de zeldzame of vrij zeldzame vogels behoren in de coll. v.d.Bogaert:

Vorkstaartplevier: 1 ex. 24-7-1892 bij het meer tussen Engelen en Vlijmen gevangen, 1 ex.

3-11-1900 bij Hedikhuizen. Het eerste exemplaar behoorde aanvankelijk tot de coll. Zuiling te 's-Hertogenbosch, waar de heer de Graaf het opgezet heeft gezien, en is later door L.v.d.Bogaert overgenomen; beide exx. waren in 1966 nog aanwezig.

Steltkluut: 2 ad. exx. begin augustus 1852 te Middelbeers. Oorspronkelijk bevond zich volgens Koller 1 ex. in de coll. H.v.d.Goor te Cromvoirt; het is later (na 1888?) door L.v.d.Bogaert aan zijn coll. toegevoegd. Het tweede ex. is zeker niet in 1852 door L.v.d.Bogaert (hij was toen 17 jaar) verworven. De streek rond Middelbeers behoort eerder tot het vogelgebied van de gebroeders van Dijk, die rond 1850 met hun verzameling waren begonnen; waarschijnlijk is het uit deze collectie overgenomen. In 1966 waren beide exemplaren nog aanwezig.

Hon: 11-8-1892 's-Hertogenbosch; genoemd in de aantekeningen van Mr.H.W.de Graaf. De collectie bevat 3 exemplaren.

Kleinst Waterhoen: 2 exx. uit de omgeving van 's-Hertogenbosch (Vlijmen?), waarschijnlijk vóór 1897. De collectie bevat 4 ad. exx. en 3 jongen van deze soort.

Scharrelaar: 3 exx., een wijfje geschoten te Baflo (Gr.) en 2 mannetjes te Uden geschoten. De huidige collectie bevat nog 2 exx., terwijl 1 ex. werd geschonken aan de coll. Beekvliet.

Baardmannetje: eieren uit Vlijmen. De collectie heeft ook 2 mm. en 1 w.

Rosse Grutto: wijfje met legrijp ei geschoten bij het nest, waarin een ei lag, bij het meer te Vlijmen; het ex. is nog aanwezig.

Zeearend: tweejarig mannetje, 22-10-1907 geschoten in een eendenkooi bij Dordrecht en in 1907 nog in het bezit van L.v.d.Bogaert.

Grote Gele Kwikstaart: enige exx. uit de omgeving van Den Bosch en een mannetje in zomerkleed in het voorjaar "jaren tevoren" aan de Donmel te St.Michielsgestel geschoten; waarschijnlijk is dit afkomstig uit de coll. Van Dijck. In de huidige verzameling zijn slechts twee exx. bewaard.

L.v.d.Bogaert voorzag zijn vogels niet van etiketten met datum en vindplaats, evenmin als F.v.Dijck. Dr. G.A.Brouwer neemt aan, dat vele vogels uit de omgeving van Vlijmen afkomstig zijn; voor de vogels, die hij blijkbaar uit andere collecties heeft overgenomen, geldt dit uiteraard niet.

Bijna de gehele collectie werd tijdens de eerste bestuursjaren van Vader Timotheus van het instituut St.Louis te Oudenbosch (1902-1911) voor f3000,- aangekocht voor het museum van het instituut; ook ca. 200 buitenlandse vogels zijn hier tentoongesteld. De aankoop moet, gezien de opmerkingen van Snouckaert, reeds vóór 1908 zijn geschied en de datum ligt waarschijnlijk dichterbij 1902 als bij 1908. L.v.d.Bogaert was toen nog in leven en behield toen enige voorwerpen: het ei van de Rosse Grutto, een Kleine Plevier en de twee exx. van het Kleinst Waterhoen; hij verzamelde daarna vooral meer zeldzame soorten (zie boven: Zeearend). Enige vogels van de huidige collectie-Oudenbosch (o.a. 2 Zwarte Spechten?) zijn geprepareerd door Br.Tarcisius, die reeds in 1907 lid was van de Club van Nederlandse Vogelkundigen.

Met toestemming van de schrijver overgenomen uit de Avifauna van Noord-Brabant (1967)

F E N O L O G I E 1 9 7 8

Inleiding

Hier is dan weer voor de derde maal al een fenologieverslag, over het jaar 1978. Het aantal inzendingen was iets lager dan vorig jaar (11 tegen 12). Dit jaar werden de waarnemingen ook doorgegeven aan B. Loos jr. die de landelijke fenologie verzorgt in Het Vogeljaar. Voor sommigen van jullie is het misschien wel leuk om te weten dat van de waarnemingen die niet "vroeg genoeg" waren, verslagjes zijn gemaakt. Deze liggen bij mij thuis ter inzage.

Graag wil ik de inzenders bedanken voor hun waarnemingen, in feite vormen zij het verslag immers. Ik hoop dan ook dat iedereen het komende jaar weer meedoet. Van het aantal inzenders hangt het af hoe goed het overzicht wordt. Ben zeker niet te bang om niet de eerste waarneming te hebben, dit zijn toch meestal toevalstreffers!

Latere waarnemingen zijn zeker zo belangrijk, omdat daarmee de gemiddelde = "echte" aankomsttijd berekend kan worden.

Werkwijze

Achter de vogelnaam komen de eerste twee waarnemingen te staan met daarachter de naam van de waarnemer (afgekort). Dan volgt de gemiddelde doortrektijd c.q. de tijd dat de vogel "echt" terug is. Deze tijd wordt als volgt aangegeven: - begin v.d. maand (C1-C9), - midden van de maand (10-19) en - het eind van de maand (20-30/31). Onder de naam van de vogel wordt tussen haakjes het ingezonden aantal waarnemingen vermeld.

Weerbeeld

De winter van '77/'78 was een vrij zachte en droge winter. Het aantal uren zonneschijn was normaal. In december was de temperatuur te hoog en de neerslag beneden normaal. Januari was gemiddeld iets te

warm en februari was wat te koud: vooral het tijdvak 16-21 februari, toen het flink vroom (-11.6° in Eindhoven). Daarbij was deze maand te droog. Maart was een natte en sombere maand en daarbij aan de warme kant, hoewel het aantal uren zonnenschijn ver beneden normaal lag. De gemiddelde temperatuur bedroeg te Eindhoven 6.5° C. tegen 5.3° normaal. Het aantal dagen met vorst was 6. April was koud en bijna overal te droog. De gemiddelde temperatuur bedroeg te Eindhoven 7.5° C. tegen 8.6° normaal. Het aantal dagen met vorst was 8 (normaal 3). De temperatuur kwam niet boven de 20° C. De hoeveelheid neerslag was normaal. Mei was somber en gemiddeld iets te koud. Het aantal uren zonnenschijn was iets beneden normaal. Geen vorst. Te Eindhoven was de temperatuur gem. 12.6° C. De hoeveelheid neerslag ver onder normaal.

Nogmaals dank aan alle inzenders:

mb-Marco Bakermans, hc- Hans Cornelissen,
th-Tom Heijnen, hl- Harrie Lürhling, fn-
Frank Heijts, lp- Lex Peeters, pv- Peter Voorn,
w vd v- Wim v.d. Voort, g vd w- Geert v.d. Waal,
jw- Jan Wouters, pw- Pieter Wouters.

Verder dank ik nog diegenen die mondeling hun waarneming doorspeelden: Bert v. Opstal, Fred Geven, Monique van Schouwbroek, Maaike Cornelissen, ACJN- De Tongel, e.a.

R e s u l t a t e n:

Zomertaling: 06-05 1 m. Flaes (pw,mb)
(2) Helaas niet meer waarnemingen gekregen,
zodat daar weinig over kan worden gezegd.

Wespendief: 11-04 1 ex. Reusel (lp).
(3) 20-05 1 ex. Best-Oirschot (gvdw).
Zie Zomertaling.

Rode Wouw: 31-03 1 ex. Veldhoven naar n. (pw, mvs)
(7) 22-04 1 ex. Kampina (jw, gvdw).
Eind april trokken er meerdere exx. door.
NB. Er werden 2 winterwaarnemingen gedaan,
die mogelijk op hetzelfde exemplaar
betrekking hadden: 25-02 1 à 2 exx.
Cartierheide (hc) en 25-02 1 à 2 exx.
Goorven (mb, pw e.a.).

Bruine Kiekendief: 01-04 1 ex. Visvijvers V'waard (hl).
(4) 04-04 1 m. Cartierheide (mb).
midden/eind april terug.

Boomvalk: 09-04 1 ex. Goorven (lp)
17-04 1 ex. Reusel (lp)
Eind april terug.

Kraanvogel: 04-03 Veldhoven, 't Look (J.Jaspers)
(5) 12-03 " " (R.Aarts)
12-03 Bussereind Steensel (pw)
28-03 3 exx. Keijenhurk (hc)
19-04 15 exx. Hapert (mb)
Hier alle waarnemingen daar ze nogal ver
uiteen liggen.

Kwartel: 17-05 1 ex. Westerhoven (hl)
(3) mei 2 exx. roepend Veldhoven (fn)

Scholekster: 01-03 2 exx. Goorven (lp)
(7) 18-03 2 exx. Neterselse heide (gvdw)
Nogal verspreide waarnemingen, maar
eind maart/ begin april is de ~~schlekster~~
Scholekster weer op verschillende
plaatsen aanwezig.

Kleine Flevier: 05-04 3 exx. Visvijvers Bergeljk
(5) (mb, hc)
07-04 1 ex. De Hees (hc)
Eind april broedvogels weer terug.

Oeverloper: 25-04 1 ex. De Hees (pw)
(6) 26-04 2 exx. " (pw)
Eind april/begin mei waren overal langs
beken en plassen Oeverlopers aanwezig.

Grutto: 22-02 2 exx. Goorven (hc)
(10) 23-02 6 exx. Goorven (mb, pw e.a.)
23-02 5 exx. Keijenhurk (mb, pw e.a.)
Eind februari weer volop terug.

Regenwulp: 15-04 1 ex. Goorven (j.v.k.)
(8) 18-04 2 exx. Beleven (lp)
18-04 10 exx. Hulsel (pw)
Eind april grote doortrek.

Tureluur: 26-02 2 exx. Visvijvers V'waard(pv)
(8) 08-03 1 ex. Cartierheide (mb)
Midden maart weer terug.

Zwarte Stern: 25-04 6 exx. Goorven (lp)
(5) 26-04 2 exx. De Hees (pw)
Eind april weer terug op broedplaatsen

Boomleeuwerik: 25-02 2 exx. zang Cartierheide (hc)
(9) 25-02 3 exx. " Boswachterij Ha-
pert (hc)
26-02 1 ex. zang idem (mb)
26-02 3 exx. zang Cartierheide (mb)
Begin maart terug op broedplaatsen

Boompieper: 12-03 1 ex. zang Strabrechtse heide
(9) (mond.med.Lp)
12-03 1 ex. Leenderbos (jw)
19-03 1 ex. zang Eckartse bos (th)
Begin april weer volop terug.

Tortelduif: 23-04 1 ex. De Baest (lp, hc & gvdw)
(8) 23-04 3 exx. Stuw Bladel (wvdv)
24-04 1 ex. Landschotse heide (lp)
24-04 1 ex. Cartierheide (mb)
Eind april weer terug.

Koekoek: 21-04 1 ex. Groot Goor (mb)
(9) 22-04 2 à 3 exx. De Baest (jw,lp,e.a.)
eind april weer overal te horen.

Nachtzwaluw: 09-05 1 ex. Visvijver Bladel (wvdv)
(3) 26-05 1 ex. Grote Cirkel (wvdv)
26-05 3 exx. Cartierheide (mb)

Gierzwaluw: 24-04 2 exx. Reusel (pw)
(9) 2 exx. Flaes (lp)
1 ex. Spreeuwelse Heide (lp)
3 exx. Stratum Ehv (th)
5 exx. Eersel (hc)
3 exx. Cartierheide (hc)
3 exx. Woensel Ehv (fn).

Ik geef hier de tweede waarnemingsdag niet omdat, zoals ook dit jaar, de Gierzwaluw vaak massaal in één dag verschijnt.

Oeverzwaluw: 23-04 2 exx. De Hoef (pw)
(5) 24-04 10 exx. Welschap (fn)
Eind april wat algemener.

Huiszwaluw: 23-04 2 exx. De Baest (lp, hc & jw)
(9) 24-04 2 exx. Reusel (pw)
Eind april weer overal terug.

Boerenzwaluw: 09-04 1 ex. Veldhoven (mb)
(10) 09-04 1 ex. Spreeuwelse heide (lp)
09-04 50 exx. Visvijvers V'waard(pv)
midden april weer algemeen.

Gele Kwikstaart: 13-03 4 exx. Soeterbeck Ehv.(b.v.o)
(6) 07-04 2 exx. De Hees (hc)
midden/eind april algemener.

Sprinkhaanrietzanger: 30-04 1 ex. Groot Goor (mb)
(5) 01-05 1 ex. Kampina (th)
begin mei algemener in de
broedgebieden.

Rietzanger: 19-04 1 ex. Malpie (hl)
(4) 02-05 1 ex. Beuven (lp, mb, hc)
Waarschijnlijk eind april terug.

Bosrietzanger: 03-05 1 ex. Collse Zeggen (lp, mb, hc)
(5) 15-05 2 exx. Beersbroek (mb)
midden mei volop terug.

Kleine Karekiet: 02-05 1 ex. Visvijvers V'waard (fn)
(4) 02-05 1 ex. Beuven (lp, hc, mb)
03-05 2 exx. Collse Zeggen (id.)
begin mei terug.

Spotvogel: 01-05 1 ex. Casteren (gvdw)
(7) 06-05 1 ex. Stratum Ehv. (th)
midden mei weer aanwezig.

Tuinfluitier: 23-04 1 ex. Harert (mb)
(7) 29-04 2 exx. Groot Goor (hc)
Eind april/begin mei weer terug.

Zwartkop: 01-04 1 ex. Visvijvers V'waard (hl) alle
(10) 15-04 1 ex. Beers Broek (gvdw) exx.
1 ex. Groot Goor (mb) zin-
diverse Strabrecht (fn) gend.
1 ex. Reuselse Moeren (wvdv)
Na half april massaal terug.

Grasmus: 29-04 1 ex. zang Reuselse Doeren (wvdv)
(7) 29-04 1 ex. zang Groot Meer (mvs, hc, pw)
30-04 2 exx. zang Beleven (lp)
30-04 1 ex. zang Goirle (jw)
eind april/begin mei weer volop terug.

Braamsluiper: 25-04 1 ex. zang Vessem (gvdw)
(5) 28-04 1 ex. zang Eindhoven (jw)
28-04 1 ex. " " (th)
Eind april terug.

Fitis: 19-03 2 exx. zang Tongelreep V'waard (pv)
(10) 22-03 1 ex. zang Visvijvers V'waard (pv)
Begin april massaal terug.

Tjiftjaf: 01-03 1 ex. zang Dommelbeemden (hl)
(11) 05-03 1 ex. zang Philips Visvijvers (th)
05-03 1 ex. roepend plas Waalre (th)
Midden maart volop terug.

Fluiter: 29-04 1 ex. zang Hertgang (lp, pw)
(7) 30-04 1 ex. zang Stuw Bladel (wvdw)
Begin mei terug.

Bonte Vliegenvanger: 15-03 1 ex. Dommelplantsoen Ehv.
(6) (f geven)

27-04 1 ex. Veldhoven (fn)
Winterwaarneming: 25-02 1 ex.
Meelakkers, ACJN-De Tongel.

Grauwe Vliegenvanger: 02-05 1 ex. Visvijvers V'waard
(6) (fn)

10-05 3 exx. Nuenens Broek (mb)
Lidde mei terug.

Paapje: 26-04 1 ex. Nieuwe Erven, Eersel (pw, mb)

(5) 26-04 1 ex. Eersel (pw)

27-04 1 ex. Biezegooren (mvs, pw)

eind april/begin mei op verschillende plaat-
sen waargenomen.

Roodborsttapuit: 26-02 1 ex. de Hees (F. de Rooy)

(12)

26-02 1 ex. Den Aard Hoogeloon
(hc, fdr)

27-02 idem (pw, lp)

27-02 1 ex. Landschotse heide (lp)

Begin Maart algemeen.

Tapuit: 13-04 1 ex. Westerhoven (hl)

(7)

24-04 1 ex. Landschotse heide (lp)

24-04 2 exx. De Hees (mc)

Eind april veel doortrek.

Zwarte Roodstaart: 10-03 1 ex. zang Eindhoven (th)

(9)

20-03 1 ex. Reusel (wvdv)

eind maart/begin april terug.

Gekraagde Roodstaart: 21-04 1 ex. zang 'essem (hc)

(9)

22-04 1 ex. zang De 'aest (jw,

lp, gvdw). Eind april weer overal.

Nachtegaal: 28-03 1 ex. zang Soeterbeek (bvo)

(11)

15-04 1 ex. zang Eekerswijer (fn)

Eind april terug.

Blauwborst: 28-03 4 exx. zang Reuselse Moeren (wvdv)

(8)

31-03 2 exx. zang Cartierheide (hc)

Begin april weer terug.

Wielewaal: 03-05 1 ex. zang Collise Zeggen (lp, hc, mb)
 (7) 04-05 1 ex. De Mortelot, zang (pw, wvdv)
Ortolaan: 30-04 3 exx. Papschot (jw)
 (3) 05-05 1 ex. zang Vossenbussel (mb)
Vuurgoudhaantje: 18-04 1 ex. zang Hertgang (jw)
 (3) 22-04 enkele exx. zang De Baest
 (gvdw, lp)
Beilijster: (1): 01-05 1 ex. Neterselse Heide (gvaw)
Grauwe Klauwier (1): 21-05 2 exx. Vloeiweiden (hc)

Pieter.

Literatuur:

Maandelijks overzicht der weersgesteldheid, 75 e jrg.
 uitgave 94a /jan-mei/ KNMI De Bildt.

Wanneer waarnemen? Wanneer wordt het meest gezien?

Over het algemeen worden de meeste waarnemingen in het weekeinde gedaan. Omdat dit een verslag erg zou kunnen beïnvloeden heb ik bij dit fenologieverslag eens gekeken hoe daar de verhoudingen lagen. Nu, van de 331 ingeleverde waarnemingen werden er 167 (=50.45%) in het weekeinde/vakantie (ook schoolvakanties) gedaan. De helft stamt dus uit de vrije tijd en men kan eens bekijken waar dat precies aan ligt. Bij het bekijken van de waarnemingen valt het volgende op: het hangt van de soort af of de waarnemingen door de week of in het weekeinde worden gedaan. Soorten die men voornamelijk in natuurgebieden kan aantreffen worden veelal in het weekeinde waargenomen (je moet ze opzoeken!). Van soorten die minder aan zulke terreinen gebonden zijn of beter opvallen(!) worden de waarnemingen relatief vaker door-de-week gedaan. Een voorbeeld: De Blauwborst, tegenwoordig beperkt tot enkele gebieden, werd 8 x gezien(ingeleverd), waarvan 6 (=75%) in het weekeinde! Een vogel die men op de voorjaars-

trek overal kan aantreffen zoals de Huiszwaluw laat een heel ander beeld zien: Hiervan ook 8 waarnemingen, waarvan er echter maar 2 (=25%) uit het weekeinde! Daarnaast heeft ook de waarnemer er wat mee te maken. Immers, door-de-weekse waarnemingen worden vooral gedaan door mensen met veel vrije tijd, zoals studenten. (Bij de Blauwborst werden de 2 resterende waarnemingen door een student gedaan, ook die van de Huiszwaluw werden meestal door studenten gedaan.)

De tijd van het jaar zou nog enige invloed kunnen hebben maar ik denk dat dat weinig uitmaakt. In het vroege voorjaar zijn namelijk weer andere mensen fanaticken dan in het late voorjaar. Het aantal fanaticken blijft echter vrijwel gelijk.

Als slotkonklusie zou men mogen stellen:

- a) Het is afhankelijk van de soort of een waarneming in het weekeinde of door de week wordt gedaan.
- b) Dit is tevens afhankelijk van de waarnemer (de beschikbare vrije tijd).

Pieter.

De bruine kikker

De bruine kikker heeft het grootste Europese verspreidingsgebied van alle echte kikvoren. Het is de enigste amfibie die op de noordkaap voorkomt. De zuid grens ligt op het uiterste noorden van Italië.

In het hele Middellandse zee gebied komt de bruine kikker niet voor. Merkwaardig is dat in Noord-Portugal nog een geïsoleerde populatie voorkomt. In Azië is de bruine kikker tot in Japan te vinden.

In Nederland kun je de bruine kikker vrijwel overal aantreffen. Alleen in droge biotopen zul je hem niet gauw tegenkomen omdat deze, net als alle andere amfibieën, door de structuur van zijn huid neigt tot uitdroging. Bovendien is de bruine kikker voor de voortplanting op water aangewezen. Een water houdende sloot of een klein poeltje is voldoende om te paren en eitjes (kikkerdril) te leggen. Na de paartijd verlaten de bruine kikkers het water.

Een goed voorbeeld van een geschikt biotoop is het Groot Goor, Vooral op de overgang bos-weiland vind je vaak bruine kikkers.

Begin maart ontwaken de bruine kikkers uit de winterslaap en gaan op pad naar hun paaiplaatsen. Daar kunnen we dan het zelfde tafereel waarnemen dat ik al bij de groen kikker beschreven heb.

Het mannetje sprinkt op alles wat beweegt. Pakken ze een ander mannetje, dan wordt hen dat kenbaar gemaakt d.m.v. een klokkend geluid. Pakken ze een onwillig vrouwtje, dan worden ze onthaald op een fiks aantal klappen van haar achterpoten.

In de paartijd maken de manntjes en vrouwtjes een donker kwakend gebrom dat onder water geproduceerd wordt.

De mannetjes zijn in de paartijd van de vrouwtjes te onderscheiden door de blauwe keel, welke na de paartijd weer verdwijnt; bovendien zijn ze kleiner dan de vrouwtjes.

In Nederland kun je de bruine kikker alleen verwarren met de heikikker. In het volgende artikel tje zal ik ingaan op de verschillen tussen de heikikker en de bruine kikker.

De eier afzetting vindt vroeg plaats; begin april. Dit heeft tot gevolg dat de ontwikkeling in het ei vrij lang duurt, namelijk drie weken. De dikkop kan 4,5 cm. lang worden. Na drie maanden is de metamorfose voltooid; van de 4,5 cm. grote dikkop is dan nog 1 tot 1,5 cm. kikker over.

De energie die nodig is voor de metamorfose wordt namelijk gedeeltelijk verkregen door eigen lichaamsweefsel, met name eiwitten, door verbranding om te zetten in energie. Een enkele keer overwintren dikkopjes. Meestal is de metamorfose voor de winterslaap voltooid. De jonge kikkertjes verlaten dan massaal het water en verspreiden zich over het land, om pas 2 tot 4 jaar later, als ze volwassen zijn, naar het water terug te keren.

Werd hun leven in het water bedreigd door vissen, kevers, salamanders, larven van libellen en van geelgerande waterkevers e.d., op het land hebben ze minstens evenveel vijanden, zoals: diverse vogels, zoogdieren en amfiëën waaronder hun eigen ouders. Van de 3000-4000 eitjes wordt dan ook maar een enkeling een volwassen kikkors. Normaal zou dit voldoende zijn om de soort in stand te houden.

De oorzaak van de achteruitgang van de amfiëën in het algemeen moet dan ook elders gezocht worden. Bij ons mensen!

De huid van amfiëën is goed doorlaatbaar voor water en daarmee tevens voor in water

Opgeloste vergiften, die door onze industrie in
overvloed geproduceerd worden.

De enige mijnsinziens, efficiënte manier om
de amfiëën te redden is het bestrijden van de
milieuverontreiniging.

Maarten Manders,

Voor U Gelezen

In "die Vogelwarte" van mei 1973:

Een artikel over de herfsttrek van de Houtduif in Zuid-Duitsland. De Randecker Maar is een waarnemingsstation van de trek van vogels en insekten (!) aan de noordkant van de Swabische Alpen. Sinds 1961 worden daar planmatig waarnemingen gedaan aan de zichtbare trek. In acht jaar tijd telde men daar 104.272 trekkende Houtduiven. In de jaren '70 tot en met '74 werd de trek continu waargenomen en telde men 80.374 Houtduiven. Van deze 5 jaren werden de gegevens geanalyseerd, soms aangevuld met die uit 3 jaar daarvoor. De trek duurde steeds ongeveer een maand. Het tijdstip waarop de helft van de duiven van dat jaar gezien was, viel tussen 1 en 11 oktober. De trek verloopt in pieken meer dan bij andere dagtrekkers, maar de pieken vallen wel samen met die van andere soorten. Een voorbeeld van zo'n piek was 11 okt. 1974 toen er 11.057 Houtduiven werden geteld, wat meer dan de helft was van het totaal aantal die herfst.

Wat de invloed van het weer betreft, bleek ook voor de Houtduiven oostenwind aantrekkelijk te zijn voor de trek, zeker als het weinig voorkwam. Bewolking remde en regen onderdrukte de trek. De invloed van de temperatuur is niet duidelijk evenmin als die van luchtdrukdalingen. Wel was er verband tussen het begin van een piek en het passeren van een koufront.

Erg hoog vliegen de duiven niet: altijd lager dan 1500 m., de Alpen zijn voor hen eigenlijk de enige hindernis op de trek. De groepen Houtduiven bevatten gemiddeld 53 ex., de maximale grootte van een groep was + 2000 ex. Zodoende trok de helft van de duiven in een groep die kleiner was dan 170 ex.

Toevallig had ik ook een aflevering van het "Stoempke" ter inzage gekregen van Jacques en daarin stond een verslag van de trektellingen van oktober 1977 door de Wielewaal jongeren. Ze hadden in die maand 14.774 trekkers geteld waarvan 2944 Houtduiven. De Houtduiven kwamen in Postel wat later op gang dan in Duitsland nl. eind oktober. Er werd ook één keer een grotere groep gezien van 500 ex. Natuurlijk kan men uit zulke sporadische waarnemingen minder afleiden dan uit systematische maar de Wielewalers hebben er toch zo veel mogelijk uitgehaald, hun eisen beperkingen ('s morgens laat beginnen) kennende.

In het "Journal für Ornithologie" van juli '78: een artikel waarin radarwaarnemingen in noord Duitsland van de voorjaarestrek in 1971 worden vergeleken met veldwaarnemingen en ringgegevens op Helgoland, die onafhankelijk van de radargegevens waren verzameld. Dit verhaal is eigenlijk een vervolg op een artikel in "die Vogelwarte" van dec. '77 van dezelfde auteur (Jellman) wat ik al voor u gelezen heb: zie Den Blauwe Klauwier van aug. '78(4). Door het vergelijken van radargegevens met veldgegevens is geprobeerd om af te leiden welke soorten met radar gezien zijn. In de eerste helft van april was er een periode met sterke trek, vooral van zuidwest naar noordoost; dit werd ook op Helgoland gezien. Het waren vooral Spreeuwen, Kauwen en lijsterachtigen die toen doortrokken. Een oostelijk gerichte trekstroom werd met radar waargenomen in het Waddengebied, ook in de eerste helft van april. Dit ging op Helgoland gepaard met het verschijnen van steltlopers en eenden, zij het maar in kleine aantallen. Uit ringgegevens blijkt dat ook veel in Engeland overwinterende Spreeuwen, kraaien en Merels door het Waddengebied naar

het oosten trekken.

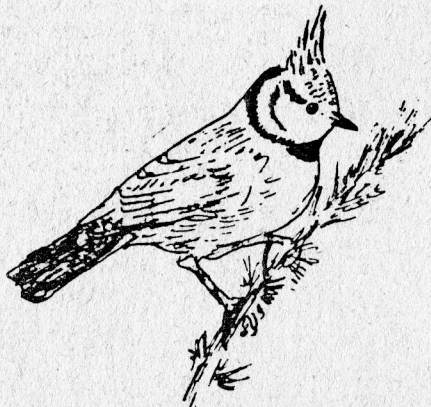
Eind april begin mei begon de noordoost gerichte trek weer sterk toe te nemen maar die bestond meer uit nachttrekkers dan in begin april. Deze sterke trek werd op Helgoland niet waargenomen door grotere aantallen vogels, maar wel door meer waargenomen soorten vooral de insekteneters.

In dezelfde periode was er ook noordwaarts gerichte trek die in twee smalle banen over de Noordzee liep. Tegelijk hiermee werden de eerste exemplaren van Gekraagde Roodstaart, Zwartkop, Bonte Vliegenvanger en Sprinkhaanrietzanger op Helgoland gezien.

Op enkele dagen zag men op het radarscherm dat de trekkers van Engeland naar Skandinavië, door weersinvloeden, afbogen naar het oosten tot het zuidoosten en dan ook over Helgoland vlogen. Op deze dagen werden op Helgoland opvallende aantallen waargenomen en geringd van Merel, Zanglijster, Koperwiek, Beflijster en Kauw (allemaal engelse wintergasten).

Het blijkt dus dat een combinatie van veld- en radargegevens nieuwe inzichten kan leveren over de trek.

Jan Wouters

Tentoonstelling "Vogels in en om Tilburg"

Het Natuurhistorisch Museum Tilburg organiseert van 1 mei tot 1 september de tentoonstelling "Vogels in en om Tilburg".

Een deel van de tentoonstelling is gewijd aan de algemene kenmerken en gedragingen van vogels, zoals snavelvormen, voortbeweging, territoriumvorming en trek. Daarnaast wordt het vogelleven van Tilburg bekeken, waarbij wordt uitgegaan van een determinatietabel. Tekst, foto's en verspreidingskaartjes dienen ter verduidelijking.

Het gedeelte over de vogels van Brabant is een vaste opstelling. Hier zijn de vogels in hun biotoop geplaatst, voor zover mogelijk. Enkelen hebben een vitrine voor zichzelf, zoals de IJsvogel, de Gierzwaluw en de Steenuil.

Op de tentoonstelling zijn ook foto's te bewonderen van enkele leden van de VWG "De Kemper". Voor de liefhebbers draait de film "Rietland in de Randstad", een film over water- en moerasvogels.

Geïnteresseerden kunnen ook een kijkje nemen in de kleine zaal, waar een tentoonstelling loopt over opgravingen naar het kasteel van Tilburg.

Als je de tentoonstelling wilt bezoeken kan dat op weekdays van 8.30 - 17.00 uur, in de week-ends van 14.00 - 17.00 uur. De entree bedraagt f 0,50 voor personen van 12 jaar of ouder, anderen betalen f 0,35. Het museum ligt in de Kloosterstraat 26, vlak achter de schouwburg.

Paul van Kerkhoven

HET WEERARCHIEF.

Op het ogenblik springen de archieven binnen onze werkgroep als fabrieken de grond uit. Een broedvogel- en niet-broedvogelarchief, 'n S.O.V.O.N.-archief, 'n waterwildarchief en nu dus weer het z.g.n. weerarchief.

Velen zullen zich daarom bij het lezen van het bovenstaande bedenkelijk kijkend afvragen wat een dergelijk archief inhoudt, en wat het nut ervan is. Nu, het bestaat uit de maandelijkse weerraapporten van het K.N.M.I. vanaf januari 1975 (die we overigens dankzij de gulheid van Jacques in ons bezit gekregen hebben), plus de dagelijkse weerberichten uit de krant, die in een multimap verzameld worden. Zodoende wordt dus van elke dag een duidelijk overzicht verkregen qua temperatuur, luchtdruk, neerslag, windkracht, etc. etc....., maar wat kun je er mee doen???

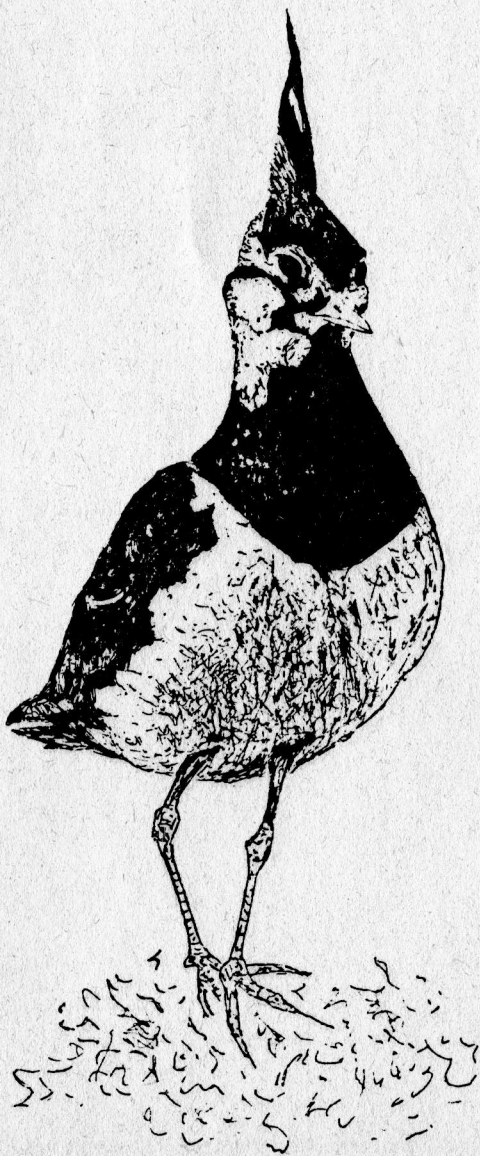
Het is ongetwijfeld eenieder bekend dat de weersomstandigheden een enorme invloed uitoefenen op het gedrag van de vogels. Denk b.v. maar eens aan de trek, de voedselkeuze de aankomstdata, en het verschijnen van bepaalde kustvogels in het binnenland. Zelden echter zul je een publicatie aantreffen, die hiermee in verband staat. Vandaar dat Peter Voorn en ondergetekende besloten hebben, een artikel te creëren dat vooral aan de hand van voorbeelden de mate waarin het weer invloed heeft op het vogelgedrag zal doen benadrukken.

Doch, ook bij de verslaggeving van allerlei tellingen, en het samenstellen van de fenologie kan dit soort archief erg dienstig zijn.

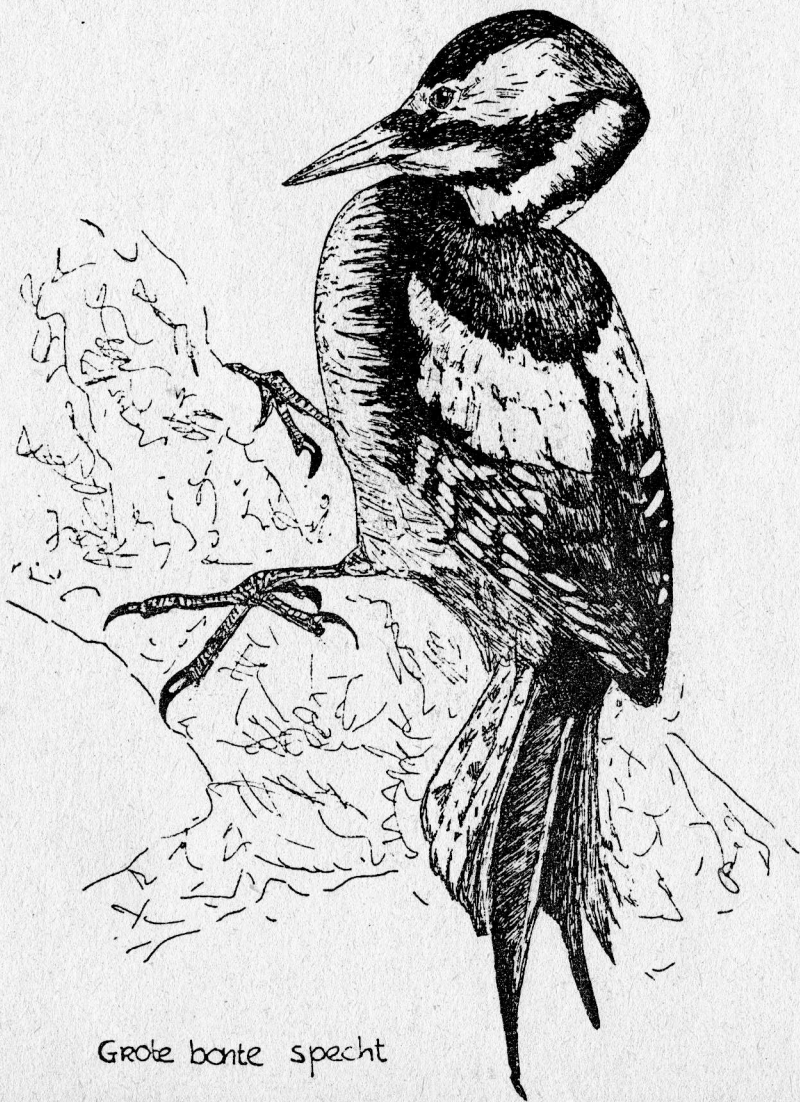

Om het gebruik van het materiaal daarom extra te stimuleren is vermeld, dat een telefoontje voldoende is om de nodige gegevens tot Uw beschikking te krijgen.

Lex Peeters
(tel: 04976-2271)

ORNITHOMANIA

Grote bonte specht

ORNITHOMANIA

Erst dit even lezen!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

- Voortaan worden serieuze artikelen (wat dat dan ook mogen zijn) gescheiden van echt ornithomanische zaken. Allerlei feitjes, wetenswaardigheidjes, grappige dingen etc. over vogels (bijv. mutaties, albino's, bijzonder gedrag etc.) worden nu door Lex verzameld die daar dan een passende rubriek voor zal verzinnen.

Nou, hè, hè zijn wij van die sores af, kunnen we er weer serieus tegen aan. Scheenbeschermers vóór, want we hebben onze zwaarste trappers aan met de langste (ongeoorloofde) noppen! Hier zijn dus weer de ware ornithomannen:

Frank en Jacques.

Even een opwarmertje, binnekometje:

Wist u dat.....

- Marco werkt bij de Bros Chocolate-fabriek. Er zitten in die verpakkingen tenminste plaatjes van vogels die gesigneerd zijn met MB.
- Rob heeft al een boekenkast vol met alle boekenlijstjes. Toch doorgaan jongens!
- Er een feestkommissie gevormd is waarin al diverse feestneuzen zich heboen verenigd. Belangstellenden, ideeën etc, zijn welkom.
- Dat dat is omdat we dit jaar in december 5 jaar bestaan?
- Ideeën bij Lex, Jacques en/or Peer.
- Er nog volop dia's nodig zijn voor het archief.
- Er momenteel op diverse plekken in de Kempen allerlei vogelaars met geironste wenkbrauwen door het veld lopen om te inventariseren?

Vanwege de omvang moet het vervolg op "Ornithomaantje en de Ornitholaan" deze maal vervallen. Jammer, jammer, maar gelukkig hebben wij onze Ornithomaanse poët bereid gevonden om ook deze keer ons blad wat literaire inhoud te geven:

Otis tarda

Ik vraag me af,
Hoe voel je je?
Duizend lenzen op jou gericht,
Duizendmaal glinsterend glas,
In zwarte kokers verpakt?
Opgepest, verschrikt,
Verjaagd, verstoten.
Thuis, in de poeszta,
Maar nu ook hier.
Misschien.....
Betreden, betrap?
Vertrapt:

Een limerick op ornithomaanse wijze:

Een wat oude Buizerd, toch te goeder trouw,
Kreeg op 'n dag 'n gevoelige douw.
In zijn staart miste hij enkele pennen
En kon daar niet zo goed aan wennen.
Maar zei hij, "ben ik daarom een Zwarte Wouw?"

Ik tracht op poëtische wijze,
D.w.z. vogels verlichte geesten,
(met dank aan Lucebert) Ofwel,
In mijn naier vertrouwen hoop ik steeds
U, kultuurbarbaren der VWG de kempen,
Te weerhouden van, wat nu al reeds,
Gelijkt op nuchter proza slempen.

De knaller van de maar !:

Tja het kan niet op: uit een aantal metingen in onze provincie is gebleken dat het gehalte zwaveldioxide op veel plaatsen te hoog is. Wat te hoog, neem men spreekt zelfs over een zorgelijke situatie!! Hoe zal het verder gaan? Waar komt die rotzooi toch vandaan? Bij de verwerking (verbranding) van allerlei delfstoffen en natuurlijk onze grote industrieën. Vooral ook de weersomstandigheden blijken erg van invloed te zijn op onze situaties. Vooral Rijnmond, het Ruhrgebied (D) en Antwerpen (B) zijn de boosdoeners. Overleg met België en Duitsland is gaande. Wie weet, wie zal het zeggen, over 10 jaar vogelen in de Kempen met een gasmasker op.

Milieu in de E.E.G. :

Als alle landen van de E.E.G. de bescherming van het milieu serieus ter hand zouden nemen, zou dat per jaar 20.000 arbeidsplaatsen opleveren. Dit heeft de Gemeenschap uitgerekend. Kosten: 125 miljoen Franse frankes.

Bossen in Nederland:

Onze minister van der Stee (Landbouw) heeft op de nationale boomfeestdag medegedeeld dat de regering het bosbestand met 50.000 ha. wil uitbreiden. Het gaat dan uiteraard over een meer jarenplan.

Pechvogels:

Het is bijna niet te geloven, maar op 29 maart j.l. vloog een Zwaan spec. (Rijksweg 16) door de voorruit van een cabine op een vrachtwagen. De chauffeur kwam met de schrik vrij.

Walvisvangst:

De Internationale Walviscommissie heeft via de pers bekend gemaakt dat Rusland binnen 5 jaar zal stoppen met de vangst op Walvissen. Op dit moment heeft Rusland nog 40% van de wereldvangst. Laten we maar hopen dat het sneller afgelopen zal zijn met deze Walvisvangsten.

Vogels van de Turnhoutse Kempen:

In de Wielewaal (nr.2, 1979, pag.33-46) staat een jaarverslag van 1977 van de Turnhoutse Kempen, gemaakt door Mark Smets en Luc Matthé.

Vooraf voor onze V.W.G.-ers die nog wel eens in Bels op excursie gaan, zeker de moeite waard.

Behoud de Bokt:

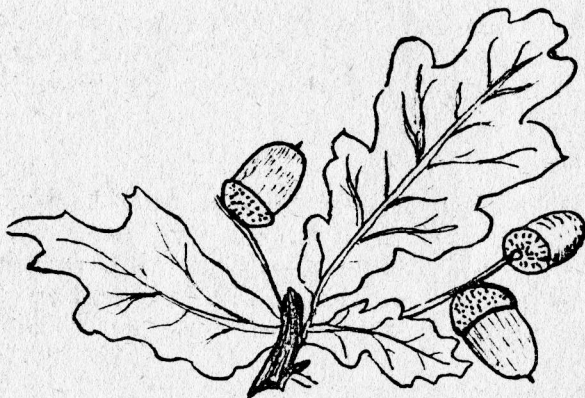
Nee, het gaat niet over de Bokkenrijder, maar een prachtig natuurgebied tussen Eindhoven en Son. Voor een groot gedeelte kleinschalig, prachtige wallen en hagen en zo meer. De gemeente Eindhoven wil er sportterreinen aanleggen en de boeren elders laten wonen. Nu zijn 3 milieuorganisaties samen met de boeren bezig deze plannen tegen te houden. Prachtig, laten we hopen dat het goed zal aflopen.

Dommels olie:

In een betrekkelijk korte tijd is de Dommel al twee keer vervuild door olie. Men onderzoekt nog waar de olie van afkomstig is.

Zijn er misschien meer meldingen bekend van olie in de Dommel of op andere rivieren?

Enkele jaren terug hebben we kunnen zien hoe olie een enorme schade kan aanrichten bij een natuurgebied. Dat was het Soerendonks Goor, waar via een heel klein riviertje olie binnen stroomde.

Uitreiking "Zilveren Braakbal" april 1979.

(De "Zilveren Braakbal" wordt eens in de 2 maanden toegekend door de redactie van "Ornithomania" aan de auteur van het minst verteerbare stuk proza dat de redactie in die tijdsspanne onder ogen kwam.)

In het Eindhovens Dagblad van 12 augustus 1978 verscheen een artikel over vogels en jacht van Bert van Poolen. Behalve enkele landelijk bekende coryfeeën als Jan P. Strijbos en C. de Bruin (directeur Vogelbescherming), komt ook een meer regionaal bekende deskundige aan het woord: "J. Venema, een Reuselse ambtenaar.."

Achter deze schutkleuren herkennen wij met enige moeite onze eigenste Koos!

Voor degenen die destijds dat interview gemist hebben (het verscheen overigens ook in "Argus", december 1978), citeren wij hieronder enkele opmerkelijke uitspraken van Jacobus Venema:

"Zwart-wit tegenstellingen hoef je van hem niet te verwachten. Hij stoort zich dan ook nogal eens aan een al te fanatieke opstelling in eigen kring, de vogelwerkgroep de Kempen waarvan hij werkend lid is, niet in het minst uitgezonderd.

Venema: Er zijn er al te veel bij ons die met gefronste wenkbrauwen in het veld lopen. Pseudo-ornithologen vind ik. Ik noem een huismus een huismus en geen passer domesticus, zoals de wetenschappelijke naam is. We moeten er als vogelliefhebber primair voor zorgen dat we natuurliefhebber blijven." Einde c.

Ook leuk is:

"Hij wijst er op dat de poelsnip sinds kort niet meer onder de jachtwet valt. Uiterlijk lijken ze veel op elkaar, die poelsnip en die watersnip. Venema: Van de honderd jagers is er misschien maar één die het onderscheid kent. Zelfs ik heb er moeite mee." Einde c.

Tjonge, tjonge, die Koos, "werkend lid"! 's Effe kijke: zo'n 12 ledenvergaderingen, 12 bestuursvergaderingen, 6 redactievergaderingen, 6 Blauwe Klauwieren (waar- onder een dubbeldikke), 7 plassentellingen, 4 beken- tellingen, 2 VWG-weekeinden + een x-aantal andere activiteiten geleden, hebben wij Koos nog in ons midden mogen hebben.

Werkend lid? Slap gelul!

Wat betreft die "gefronste wenkbrauwen" en die "passer domesticus": Per slot zijn wij een Vogelwerkgroep! Wij ontzeggen niemand het recht (ook Homo sapiens ssp. venemaii niet) om lekker liggend op zijn rug te genieten van de bloemetjes, de bijtjes en het ge- kwinkeleer van de leeuweriken. Maar als wij, als na- tuurliefhebbers, verder niks doen, zullen onze kinde- ren dat niet eens meer kunnen, al zouden ze het wil- len! "Verplicht" vogeltjes tellen (met gefronste wenkbrauwen dus) is heus niet altijd even leuk, ze- ker niet als het stormt, regent, hagelt of een kombi- natie ervan. Maar wij vinden dat het moet! Misschien is het mogelijk om met behulp van de aldus vergaarde gegevens nog iets te redden voor de volgende generatie! Wij menen toch de heer J.Venema al eens te hebben uitgelegd dat het leeuwendeel der informatie over de in ons land voorkomende vogels door "pseudo- ornithologen" wordt verzameld!?

Het valt ons toch wel tegen dat zelfs jij moeite hebt met het herkennen van Poelsnippen. Maar misschien wil je jouw waarnemingen van die soort aan ons ar- chief doorgeven? We hebben er namelijk niet zo veel.

Nou Koos, in ieder geval proficiat! Een dergelijk menu van hele en halve onwaarheden, overgoten met een geraffineerd sausje arrogantie wordt ons zelden voorgeschoteld. De overgebleven, onverteerbare resten deden de deur dicht: zoiets kan alleen maar beloond worden met een "Zilveren Braakbal"! Hulde!

P.S. Het dient gezegd dat in de rest van het interview ook een aantal beter verteerbare delen voorkomen.

WELKE SOORTEN VOGELS ZIJN ER IN DE KEMPEN GEZIEN?

Hieronder volgt een lijst van waargenomen vogelsoorten in onze "Kempen" in de periode 1966-1979 (maart). Soorten die zeer waarschijnlijk ontsnapt of uitgezet zijn, staan apart vermeld aan het einde. Onzekere determinaties zijn aangegeven met een ? en een vondst betekent, dat de soort alleen dood werd gevonden (dus niet doodgeknepen, zoals veel NOU-frieke dat doen). Soorten die waarschijnlijk of zeker broeden/hebben gebroed in "de Kempen" in 1966-1979 zijn voorzien van een +. Volgorde "Bruun".

+ Fuut	+? Smient
Roodhalsfuut	+ Wintertaling
Kuifduiker	+ Zomertaling
+ Geoorde fuut	+ Slobeend
+ Dodaars	Bergeend
Jan van Gent vondst	Krooneend
Aalscholver	Toppereend
+ Roerdomp	Kuifeend
Kleine zilverreiger	+ Tafeleend
+ Blauwe reiger	Witoogeend
Purperreiger	Brilduiker
Zwarte ibis vondst	IJseend
OOievaar	Grote zeeeend
Zwarte ooievaar	Zwarte zeeeend
Lepelaar ?	eidereend
+ Knobbelzwaan	Middelste zaagbek
Wilde zwaan	Grote zaagbek
Kleine zwaan	Nonnetje
Rotgans	Steenarend
Brandgans	Zeearend
Kolgans	Steppenarend
Grauwe gans	Havikarend ?
Rietgans	+ Buizerd
kleine rietgans	Ruigpootbuizerd
+ Wilde eend	Arendbuizerd
+ Krakeend	+ Wespendif
+ Pijlstaart	+ Havik

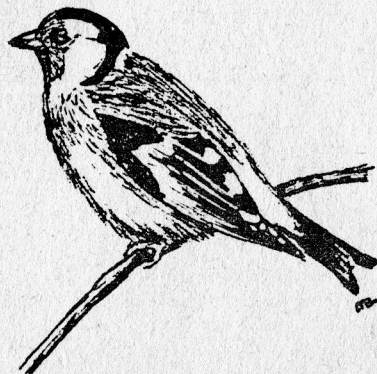
+ Sperwer	Rosse grutto
Rode wouw	Oeverloper
Zwarte wouw	Witgatje
Visarend	Bosruiter
Br. Kiekendief	+ Tureluur
Bl. Kiekendief	Zwarte ruiter
Gr. Kiekendief	Groenpootruiter
Steppen Kiekendief	+ Kempmaan
Slechtvalk	Kanoetstrandloper
+ Boomvalk	Bonte strandloper
Smelleken	Krombekstrandloper
Roodpootvalk	Kleine strandloper
+ Torenavalk	Temmincks strandloper
+ Korhoen	Drieteenstrandloper
+ Patrijs	Kluut
+ Fazant	Steltkluut
+ Kwartel	Kleine jager ?
Kraanvogel	Grote mantelmeeuw
Grote trap	Kleine mantelmeeuw
+ Waterral	+ Zilvermeeuw
+ Porcelainhoen	+ Stormmeeuw
+ Klein waterhoen	Drieteenmeeuw
+ Kwartelkoning	+ Zwartkopmeeuw
+ Waterhoen	+ Kokmeeuw
+ Meerkoet	+ dwergmeeuw
+ Scholekster	+ Zwarte stern
+ Kievit	Witvleugelstern
Steppenkievit	Witwangstern
Bontbekplevier	Reuzenstern
+ Kleine plevier	+ Visdiefje
Strandplevier	Dwergstern
Zilverplevier	+ Holenduif
+ Goudplevier	+ Houtduif
Morinelplevier	+ Tortelduif
Steenloper	+ Turkse tortel
+ Watersnip	+ Koekoek
Bokje	Ruigpootuil
+ Houtsnip	+ Ransuil
+ Wulp	+ Velduil
Regenwulp	
+ Grutto	

- + Bosuil
- + Kerkuil
- + Nachtzwaluw
- + Gierzwaluw
- + IJsvogel
- Bijeneter
- Hop
- + Groene Specht
- + Grote Bonte Specht
- + Kleine Bonte Specht
- + Zwarte S=echt
- + Draaihals
- + Kuifleeuwerik
- + Veldleeuwerik
- + Boomleeuwerik
- Strandleeuwerik
- + Oeverzwaluw
- + Boerenzwaluw
- + Huiszwaluw
- + Boompieper
- + Graspieper
- + Duinpieper
- (Waterpiener
- Oeverpieper
- + Gele Kwikstaart
- (Engelse Gele Kwikstaart
- Noordse Gele Kwikstaart
- Grote Gele Kwikstaart
- + Witte Kwikstaart
- (Rouwkwikstaart
- + Grauwe Klauwier
- Roodkopklauwier
- + Klapekster
- + Wielewaal
- Roze Spreeuw
- + Spreeuw
- Pestvogel
- Taigagaai
- + Vlaamse Gaai
- + Ekster
- Notenkraker
- + Kauw

- + Roek
- + (Zwarte Kraai
- Bonte Kraai
- Waterspreeuw
- + Winterkoninkje
- + Heggemus
- + Cetti's Zanger
- + Snor
- Krekelzanger?
- + Sprinkhaanrietzanger
- Waterrietzanger
- + Rietzanger
- + Bosrietzanger
- + Kleine Karekiet
- + Grote Karekeit
- + Spotvogel
- + Tuinfluiter
- + Zwartkopje
- + Grasmus
- + Braamsluiper
- + Fitis
- + Tjiftjaf
- + Fluiter
- + Goudhaantje
- + Vuurgoudhaantje
- + Bonte vliegenvanger
- + Grauwe Vliegenvanger
- + Tapuit
- Blonde Tapuit
- Woestijntapuit
- + Paapje
- + Roodborsttapuit
- + Gekraagde Roodstaart
- + Zwarte Roodstaart
- + (Witgesterd Blauwborstje
- Roodgesterd Blauwborstje
- + Roodborstje
- + Nachtegaal
- Beflijster
- + Merel
- Koperwiek
- + Zanglijster
- + Grote Lijster

- + Kramsvogel
- + Glanskon
- + Matkop
- + Kuifmees
- + Pimpelmees
- + Zwarte Mees
- + Koolmees
- + Staartmees
- + Baardmannetje
- + Boomklever
- + Boomkruiper
- + Huismus
- + Ringmus
- + Vink
- + Keep
- + Goudvink
- + Appelvink
- Citroensijs
- + Europese Kanarie
- + Groenling
- (+) Sijsje
- + Putter
- + Kneu
- Frater
- (Barmsijs cabaret
- Barmsijs flammea
- Kruisbek
- + Grauwe Gors
- Dwerg Gors
- + Ortolaan
- + Rietgors
- + Geelgors
- Sneeuwgor

Totaal aantal soorten: 238 à 242 (onder soorten niet meegeteld). Hiervan (waarschijnlijk) broedvogel: 144 à 146.

Vermoedelijk "ontsnapte" soorten:

Flamingo
Casarca
Canadese Gans
Steenpatrijs
Rode Patrijs

Degene die het eerst al deze soorten in de Kempen (de Nederlandse) heeft waargenomen in onbeschonken toestand, krijgt een fraaie troostprijs wegens verregaande fantasie in de eerste graad. Meneer Neyts zal dan tevens de Gouden Braakbal uitreiken ten teken van onaantastbare Royalty (Royalty is engels voor geroieerd zijn of zoiets).

Een ongelooflijk fraaie hoofdprijs staat beschikbaar voor diegene die als laatste het minste aantal soorten in de Kempen heeft waargenomen, zonder dat hij staat te liegen.

Nawoord:

Deze checklijst van Kempense vogels is samengesteld in opdracht van en onder auspiciën van de Club van Brabantse Vogelkundigen (CBV), gezeteld te Veldhoven. Onze speciale dank gaat uit naar Prof. Dr. Karel, Dr. Jan, Gerard Klaas en last but not least Frank R. (niet te verwarren mer Frank N.), die het manuscript kritisch doorlazen en nog vreselijk veel soorten geaddeerd hebben.

U zijt gegroet!

Rielex & Atom,

© CBV Productions BV